

Socio-Moral Development of Preschool Children

Amir Sam Kianimoghadam^{id}, Maryam Bakhtiari^{*id}

Department of Clinical Psychology, School of Medicine, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Ms. Maryam Bakhtiari; Email: maryam_bakhtiari@sbmu.ac.ir

Article Info

Received: May 13, 2020

Received in revised form:

Jun 9, 2020

Accepted: Jun 30, 2020

Available Online: Mar 20, 2020

Keywords:

Moral Development

Social Change

Child

Preschool

doi: <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.30434>

From the perspective of Islam, moral development has a subtle and vast meaning and a lofty and valuable position. As viewed by Islam, “Upbringing and growth” are to end in “moral growth and education” and the goal of Islam is to get the mankind to an ethical and valuable position (1). Imam Sadeq (PBUH) enumerates ten things amongst the ethical virtues, namely real and honest disappointment in God’s creatures, truthfulness, trusteeship, visiting the close relatives, feeding the hungry, rewarding others for their good deeds and so forth (2).

Ethical practices need to meet certain conditions, including the following: 1) it is not extraordinary; 2) it is done willfully and of one’s own free will; and, 3) it is based on the human nature and is the practice of wise human beings. The features of ethical practices including “intention”, “self-control”, “God’s control”, “veneration and adoring of one’s self” and “natural environment” play essential roles in the ethical deeds from the perspective of Islam (1).

Ethical growth has been amongst the social issues in the course of centuries focused upon. The great theoreticians from the early 20th century have considered ethics as a means of social growth (1). Therefore, ethical growth is amongst the substantial issues of the social psychology. The issue of ethical growth has been intertwined in most of the psychological works with two topics of social growth and cognitive growth. According to the existing perspectives, the two topics of ethical growth and social growth are closely related and are usually investigated by psychologists within a single unit. From this perspective, the individual finds an image of him/herself amidst others and in relation to others along with his or her cognitive and identity growth and this image is one of the pillars of the social and ethical relations between the children and others (3).

Instruction for the purpose of moral development in younger ages is amongst the important subjects. Children can be instructed via role-models, education, and religious ceremonies and upbringing. In this regard, many examples can be mentioned (4). Amongst the most prominent figures in this regard, Her Highness Fatemeh Zahra (peace be upon her) can be mentioned; her highness left five children by the age of 18 and all of them became excellent examples of ethical-social growth; this was because of the ethical-social growth during childhood.

For positive ethical-social growth of the preschool children, the instructor/teacher has to fulfill the following duties: s/he should treat the children sincerely, kindly and respectfully; self-confidence stems from the trust in God hence s/he should provoke self-esteem in the children and show them how to exercise kindness towards their

siblings; sense of responsibility should be established in children; attention should be paid to the children's playing and recreation; by becoming their partners in their games, s/he should teach them anger control, kindness, cooperation and collaboration, skillfulness and observance of the others' rights (e.g., playmates); s/he should avoid any discrimination between the children and should be careful about anything that may cause the children to develop misbehaviors; the children should be familiarized with the principles of religiosity and religious verdicts; and, eventually and more importantly, s/he instructor should treat the children generously (5, 6, 7). Moreover, it is necessary to assist the preschool children in the exploration of the socio-ethical riddles. Exploration helps children to stay away from self-orientation and take their

perspectives beyond their personal interests and learn to think about how to react to the social-ethical problems. In order to advance the abovementioned cases, the social stories or theatrical finger-hand puppets can be of great use. It is by demonstration of a real-life or hypothetical role-model that the children can be encouraged to copy them for resolving their problems (8, 9).

Finally, it can be stated that the ethics grow with the social relationships. The goal of the ethical growth for the children is to regulate their social behaviors based on a sense of dutifulness, piety, humbleness, otherworldly-orientation, observance of the others' rights and so forth so that they can do the right thing. Therefore, the role of the parents, instructors and teachers is very outstanding for self-regulation of the social and ethical behaviors displayed by children.

Please cite this article as: Kianimoghadam AS, Bakhtiari M. Socio-Moral Development of Preschool Children. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2020;6(3):1-6. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.30434>

النمو الأخلاقي-الاجتماعي لأطفال الروضة

أميرسام كياني مقدم ^{id}، مريم بختياري ^{id}*

قسم علم النفس السريري، كلية الطب، جامعة الشهيد بهشتي للعلوم الطبية، طهران، إيران.

*المراسلات الموجهة إلى السيدة مريم بختياري؛ البريد الإلكتروني: maryam_bakhtiari@sbmu.ac.ir

معلومات المادة

الوصول: ١٩ رمضان ١٤٤١

وصول النص النهائي: ١٧ شوال ١٤٤١

القبول: ٨ ذي القعدة ١٤٤١

النشر الإلكتروني: ٤ صفر ١٤٤٢

الكلمات الرئيسية:

الروضة

التغيير الاجتماعي

النمو الأخلاقي

الطفل

إن للنمو الأخلاقي معنى عميقاً وواسعاً ومكانة رفيعة وقيمة بنظر الإسلام. كما أن "النمو والتربية" بنظر الإسلام عبارة عن "النمو والتربية الأخلاقية". ويهدف الإسلام من خلال ذلك إلى الارتقاء بالإنسان إلى مكانته الأخلاقية والقيمية. وقد ذكر الإمام الصادق (ع) أن الفضائل الأخلاقية عشرة أمور، ومن جملة: اليأس الحقيقي والصادق من خلق الله، والصدق، والأمانة، وصلة الرحم، وإطعام الجائع، والإحسان إلى من أحسن إلى الإنسان...

وهناك شروط للفعل الأخلاقي، فمن جملة: (١) أن لا يكون عملاً غير عادي، (٢) أن يتم تحديده بالاختيار، (٣) أن يكون مبنياً على الفطرة، ويقوم به الإنسان العاقل. وخصوصيات "الفعل الأخلاقي" المطروحة في الإسلام والتي هي عبارة عن: "القصد والنية" و"ضبط النفس" و"الانضباط الإلهي" و"حفظ كرامة النفس وعزتها" و"المحيط الطبيعي" لها دور أساسي في الأفعال الأخلاقية.

لقد كان النمو الأخلاقي من أهم المسائل الاجتماعية التي انصب الاهتمام بها على مدى القرون السابقة. وقد اعتبر المنظرون الكبار في أوائل القرن العشرين الأخلاق وسيلة للنمو الاجتماعي. وعلى هذا، فقد كان النمو الأخلاقي من المسائل الأساسية لعلم النفس الاجتماعي. وقد ارتبطت مسألة النمو الأخلاقي في معظم آثار علم النفس بمقولاتي النمو الاجتماعي والنمو المعرفي. وطبقاً للنظريات الفعلية فإن مقولتي النمو الأخلاقي والنمو الاجتماعي مرتبطتان ببعضهما البعض، كما أن علماء النفس يقومون عادة بدراستهما ضمن مجموعة واحدة. ومن هذا المنظور فإن الفرد وأثناء نموه المعرفي ونمو هويته إنما يجد صورة لنفسه بين الآخرين وأثناء علاقته بالآخرين، وتشكل هذه الصورة ركناً من الأركان التي تؤسس للأطفال علاقاتهم الاجتماعية والأخلاقية مع الأشخاص الآخرين.

ويعتبر تعليم النمو الأخلاقي من الموضوعات المهمة في السنين الأولى. ويمكن للنمو الأخلاقي أن يتم تقديمه من خلال القدوة، والتعليم، والمناسبات الدينية، والتربية. ويمكن ذكر أمثلة كثيرة في هذا المجال، فمن أبرز الشخصيات القدوة في هذا المجال يمكن الإشارة إلى السيدة الزهراء (س) والتي تركت بعد بلوغها سن الـ ١٨ عاماً خمسة أطفال هم نماذج عالية للنمو الأخلاقي-الاجتماعي. وقد تحقق هذا بسبب تربية النمو الأخلاقي-الاجتماعي أثناء الطفولة.

وهناك مجموعة من الوظائف تقع على عاتق المربي والمعلم لتحقيق النمو الإيجابي الاجتماعي-الأخلاقي في أطفال الروضات: التعامل مع الأطفال بحميمية وحنان مع الاحترام. تنمية الاعتماد على النفس الناشئ من الاعتماد على الله في الطفل، وكذلك التعامل بلطف ومحبة مع الأخ، والأخت، وتقوية حس المسؤولية في الطفل، والاهتمام باللعب والتنزه عند الطفل من خلال مشاركته اللعب، وضبط الغضب، وتنمية الرحمة، وحس التعاون والمشاركة، وتنمية المهارات، وتعليمه مراعاة حقوق الآخرين

واقعية أو افتراضية تشجيع الأطفال على تطبيقها مسرحياً ليقوموا بحل مشاكلهم من خلال ذلك.

وفي الأخير فإنه يمكن القول بأن الأخلاق إنما تنمو من خلال العلاقات الاجتماعية. والهدف من النمو الأخلاقي عند الأطفال هو أن يقوموا بتنظيم سلوكهم الاجتماعي على أساس إحساسهم بالوظيفة، والتقوى، والتواضع، والتوجه للآخرة، ومراعاة حقوق الآخرين، ... وكل ذلك من أجل قيامهم بالفعل الصحيح. وبناءً على هذا، فإن دور الوالدين، والمربي، والمعلم؛ مهم جداً في ضبط السلوك الاجتماعي والأخلاقي عند الأطفال.

(الزملاء)، واجتناب أي نوع من التمييز بين الأطفال، والانتباه لأي نوع من التعليم السيء، وتعليمه أصول الدين والأحكام، وفي النهاية والأهم من كل هذا هو التعامل بكرامة مع الطفل. ومضافاً إلى ذلك، فمن اللازم مساعدة أطفال الروضات اكتشاف الغوامض الاجتماعية-الأخلاقية. فالبحث والاكتشاف يساعد الطفل على تجنب التفكير بالذات والمحمور حولها، فتتطلع أنظاره إلى ما هو أبعد من الاهتمامات الشخصية، ويتعلم التفكير بكيفية رد الفعل تجاه المشاكل الاجتماعية-الأخلاقية. ويهدف تحقيق الأغراض المذكورة يمكن الاستفادة من القصص الاجتماعية أو ألعاب العرائس المتحركة بالأيدي. ويمكن من خلال كتابة نموذج لقصة

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Kianimoghadam AS, Bakhtiari M. Socio-Moral Development of Preschool Children. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2020;6(3):1-6.
https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.30434

رشد اخلاقی-اجتماعی کودکان پیش دبستانی

امیرسام کیانی مقدم ^{id}، مریم بختیاری ^{id*}

گروه روان شناسی بالینی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
*مکاتبات خطاب به خانم مریم بختیاری؛ رایانامه: maryam_bakhtiari@sbmu.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۲۴ اردیبهشت ۱۳۹۹
دریافت متن نهایی: ۲۰ خرداد ۱۳۹۹
پذیرش: ۱۰ تیر ۱۳۹۹
نشر الکترونیکی: ۱ مهر ۱۳۹۹

واژگان کلیدی:

پیش دبستانی
تغییر اجتماعی
رشد اخلاقی
کودک

رشد اخلاقی از منظر اسلام معنای عمیق و گسترده و جایگاهی والا و ارزشمند دارد. رشد و تربیت از دیدگاه اسلام «رشد و تربیت اخلاقی» است و هدف اسلام این است که انسان را به جایگاه اخلاقی و ارزشی او برساند (۱). امام صادق (ع) فضایل اخلاقی را ده چیز برشمرده‌اند از جمله: ناامیدی حقیقی و صادقانه از خلق خدا، راستگویی، امانت‌داری، صلۀ رحم، سیرکردن شکم گرسنه، جبران کارهای خوب دیگران و ... (۲). کار اخلاقی شرایطی دارد؛ از جمله اینکه: (۱) کاری غیرعادی نیست؛ (۲) با اختیار و انتخاب برگزیده می‌شود و (۳) مبتنی بر فطرت است و انسان عاقل آن را انجام می‌دهد. ویژگی‌های کار اخلاقی که در اسلام عبارت است از: «قصد و نیت»، «خودکنترلی»، «خداکنترلی»، «کرامت‌دادن و عزیزشمردن نفس» و «محیط طبیعی»؛ در افعال اخلاقی نقش اساسی دارد (۱).

رشد اخلاقی در طول قرن‌ها از مهم‌ترین مسائل اجتماعی بوده که به آن توجه می‌شده است. نظریه‌پردازان بزرگ اوایل قرن بیستم، اخلاق را وسیله‌ای برای رشد اجتماعی به حساب آورده‌اند. بنابراین، رشد اخلاقی از مسائل عمده روان‌شناسی اجتماعی است (۱). مسئله رشد اخلاقی در بیشتر آثار روان‌شناسی با دو مقوله رشد اجتماعی و رشد شناختی مرتبط شده است. مطابق با دیدگاه‌های موجود، دو مقوله رشد اخلاقی و اجتماعی در ارتباط با یکدیگرند و روان‌شناسان معمولاً در یک مجموعه واحد آنها را بررسی می‌کنند. از این دیدگاه همراه با رشد شناختی و رشد هویتی، خود فرد به تدریج تصویری از خویشتن در میان دیگران و در ارتباط با دیگران پیدا می‌کند که این تصویر یکی از پایه‌های شکل‌دهنده مناسبات اجتماعی و اخلاقی کودکان با افراد دیگر است (۳).

آموزش رشد اخلاقی از موضوعات مهم در سنین پایین است. رشد اخلاقی می‌تواند از طریق الگو، آموزش، مراسم مذهبی و تربیت آموزش داده شود (۴). می‌توان در این زمینه مثال‌های زیادی را عنوان کرد؛ از جمله شاخص‌ترین چهره‌ها در این زمینه می‌توان به حضرت فاطمه زهرا (س) اشاره کرد که تا ۱۸ سالگی پنج فرزند که نمونه عالی رشد اخلاقی-اجتماعی هستند، از خود به یادگار گذاشتند که این مهم به سبب پرورش رشد اخلاقی-اجتماعی در کودکی می‌باشد. برای رشد مثبت اجتماعی-اخلاقی در کودکان پیش دبستانی، مربی/معلم وظایف

که درباره واکنش نشان‌دادن به مشکلات اجتماعی-اخلاقی فکر کنند. برای پیشبرد موارد مذکور می‌توان از داستان‌های اجتماعی یا عروسک‌های انگشتی/نمایشی استفاده کرد. با تدوین یک الگو از زندگی واقعی یا فرضی می‌توان کودکان را به پیاده‌سازی نمایشی آن تشویق نمود تا مشکلاتشان را حل نمایند (۸، ۹).

درنهایت می‌توان گفت اخلاق با ارتباط اجتماعی رشد می‌کند. هدف از رشد اخلاق برای کودکان این است که آنان رفتارهای اجتماعی‌شان را بر اساس وظیفه‌شناسی، تقوا، تواضع، آخرت‌محوری، رعایت حقوق دیگران و ... تنظیم کنند تا کار درست را انجام دهند. بنابراین، نقش والدین، مربی و معلم برای خودتنظیمی در رفتارهای اجتماعی و اخلاقی کودکان بسیار برجسته است.

ذیل را بر عهده دارد: با کودکان صمیمانه، مهربانانه و توأم با احترام تعامل کند؛ اعتماد به نفس که از اعتماد خدا ناشی می‌شود و همچنین مهرورزی نسبت به خواهر و برادر را در کودک پرورش دهد؛ حس مسئولیت را در کودک تقویت کند؛ به بازی و تفریح کودک توجه کند؛ از طریق همبازی‌شدن با کودک کنترل خشم، مهرورزی، همکاری و تعاون، مهارت‌آموزی و رعایت حقوق دیگران (همبازی) را به وی آموزش دهد؛ از هرگونه تبعیض بین کودکان پرهیز کند، مراقبت از هرگونه بدآموزی، آشناسازی با اصول دین‌داری و احکام و درنهایت و مهم‌تر از همه برخورد کریمانه با کودک داشته باشد (۵، ۶، ۷). علاوه‌براین، لازم است به کودکان پیش‌دبستانی در کاوش معماهای اجتماعی-اخلاقی کمک شود. کاوش به کودکان کمک می‌کند تا از خودمحوری دور شوند؛ نگاهشان فراتر از علائق شخصی‌شان برود و یاد بگیرند

استناد مقاله به این صورت است:

Kianimoghdam AS, Bakhtiari M. Socio-Moral Development of Preschool Children. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2020;6(3):1-6. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.30434>

References

1. Javidan F, Dehghan M, Shamsi Ghoshegi E, Abbasi M. Analysis of Kohlberg's theory of moral development with a Qur'anic approach. Journal of Biological Ethics. 2012;2(6):11-48. (Full Text in Persian)
2. Abolghasam AN. Forty moral hadiths: taken from Principles of Kafi. Qom: Imam Ali Ibn Abi Talib Publications; 2014. (Full Text in Persian)
3. Santrock JW, Mitterer JO. Psychology (1 st Canadian ed)
4. Korotaeva E, Chugaeva I. Socio-moral development of preschool children: Aspects of theory and practice. Behavioral Sciences. 2019;9(12):129.
5. Berk LE, Winsler A. Scaffolding Children's Learning: Vygotsky and Early Childhood Education. NAEYC Research into Practice Series. Volume 7: ERIC; 1995.
6. DeVries R, Zan B. Moral classrooms, moral children: Creating a constructivist atmosphere in early education: Teachers College Press; 1994.
7. Phillips DA, Shonkoff JP. From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development: National Academies Press; 2000.
8. Siegel D, Bryson T. The Whole-Brain Child: 12 Revolutionary Strategies to Nurture Your Child's Developing Mind.
9. Ewing JC, Foster DD, Whittington MS. Explaining student cognition during class sessions in the context Piaget's theory of cognitive development. NACTA Journal. 2011;55(1):68.